

Jan Beirens.

Ex-rechter en ex-bajesklant heeft tweede boek uit

“Een rebel als ik kan nooit zwijgen”

Jan Beirens was ooit de jongste rechter van ons land. Hij was ook de hoogste magistraat die ooit de gevangenis in vloog, op verdenking van corruptie, maar onschuldig.

In 2006 schreef hij daarover *Boete zonder Schuld*. Nu is zijn tweede boek uit, *Straat van de Slechteriken*, een bijna poëtische sneer naar de Belgische justitie.

Door Sylvia Mariën.

Jan Beirens aan 'zijn' zee. Hij zwemt erin, hij leeft ermee. FOTO KAREL HEMERIJCKX

We spreken af op een besneeuwde woensdag bij Jan Beirens thuis. Hij woont in het achterste deel van een typische kustvilla, op 200 meter van de zee. In zijn kleine werkkamer met overal bootjes en andere knipogen naar de zee maakt de open haard het gezellig. Hij heeft géén geruite sjaal van Burberry nodig om het warm te hebben en om te laten zien dat hij van Knokke houdt.

We zijn er om het over zijn nieuwe boek te hebben, *Straat van de Slechteriken*. Dat speelt zich af in Parijs, waar Beirens zeer geregeld komt. Vertellers zijn Jan zelf en zijn alter ego Mallejan, die allebei voortdurend scherpe commentaren geven op de gerechtelijke gang van zaken en vooral op de personages die er deel van uitmaken: onder meer procureurs Vachard en Mollard, wetsdokter Tripoteur, gerechtsdeurwaarder Encaisse en advocaat Babillard. Inderdaad geen toevallig gekozen namen.

● **Dit boek is iets helemaal anders dan Boete zonder Schuld. Hebt u wat er in 1996 is gebeurd (eind november werd Beirens, toen voorzitter van het Gentse hof van beroep, opgepakt op verdenking van corruptie en werd hij opgesloten, red.) dan toch nog niet helemaal verteerd?**

Jawel, jawel. Ik schrijf gewoon graag. Vroeger, toen ik nog magistraat was, had ik er geen tijd voor. Toen schreef ik alleen juridische publicaties. Maar dit boek is veel literairder dan mijn eerste. Ik heb het tweede dan ook liever geschreven. Ik heb aan *Straat van de Slechteriken* drie jaar gewerkt, elke voormiddag. Ik ben een ochtendmens, ik ga vroeg slapen. Drie jaar geleden vond ik in Parijs toevallig een straatnaamplaatje: Rue des Mauvais Garçons. En voilà.

● **In uw eerste boek is uw alter ego Mallejan geboren. Waarom doet hij nu weer mee?**

Mallejan is geboren op 22 februari 1997. Ik citeer uit mijn eerste boek: "Na mijn eerste ontwaken als vrij man ontmoet ik in de voortuin van onze huurwoning een man van mijn grootte en mijn leeftijd die me met een stem die als de mijne klinkt, een samenlevingscontract opdringt. Die man voel ik in mijn vel kruipen, zijn hersenen tegen de mijne aandrukken, mijn handen en voeten leiden en mijn doen en laten beïnvloeden. Zijn naam is Mallejan." Hij is sindsdien niet meer weggevoerd. Het was ook gemakkelijker om Mallejan dingen te laten zeggen die ik niet kón zeggen. Mallejan - zijn naam zegt het zelf - kan dat ook met meer humor. En hij geeft mij meer mogelijkheden om in dialoog te gaan.

● **Wat herinnert u zich nog van net vóór Mallejan, uw 87 dagen in de gevangenis van Vorst?**

Ik heb mij nog goed kunnen handhaven, omdat ik sociaal ben. Die eigenschap heeft mij dan wel parten gespeeld in mijn beroep. Ik was een ander soort magistraat dan de anderen (*Beirens ging volgens critici te veel om met het gewone volk, red.*), maar in de gevangenis heeft mijn sociaal gedrag me gered. Ik had daar bijna geen problemen, ik had direct contact met de andere gevangenen. Maar je mag de gevangenis niet onderschatten, zeker niet die van Vorst. Een cipier had mij al gewaarschuwd: het zou kunnen dat je je klap past krijgt als je thuiskomt. En dat is ook zo geweest. De eerste ochtend lukte het me niet om tien meter de tuin in te lopen. Ik moest terug naar mijn bed. Ik heb in de gevangenis ook een beetje claustrofobie opgedaan. Achteraf zette ik thuis altijd de deur op een kier. Nu is dat gelukkig al veel verbeterd. Ik kon ook niet verdragen dat er iemand dicht bij mij zat, zelfs mijn kinderen niet. Het heeft een hele tijd geduurd voor ik weer onder de mensen kwam. Omdat ik de mensen niet meer vertrouwde.

● **Hoe kwam dat?**

'Awoe' en 'hoera' ligt zo dicht bij mekaar in het leven. Op een gegeven moment is iedereen je vriend, maar als het slecht gaat, dan kan de stemming heel snel omslaan. En je weet niet of degenen die nu 'hoera' roepen, de 'awoe'-roepers zijn van vroeger.

● **U zei het zelf: u bent altijd een sociale mens geweest. Hoe komt dat?**

Ik ben geboren in 1946, mijn ouders hebben hier in Knokke gebouwd in 1958. De duinen liepen toen nog veel verder dan nu. De straat, dat was mijn leven. Ik was enige zoon, dus ik moest mijn vrienden daar wel zoeken om te ravotten, te sjotten. We speelden altijd op straat tot het donker werd. Dat zit in mij. Mijn

beste vrienden, nu nog, ken ik al van in het eerste leerjaar.

● **Knokke ligt u zo na aan het hart, waarom laat u Straat van de Slechteriken in Parijs spelen?**

Ik kom er tien, vijftien keer per jaar. In Parijs kan alles, de stad geeft veel meer mogelijkheden. Het was voor mij een uitdaging bij het schrijven, en het is nu voor de lezer een uitdaging. Ook hij moet een beetje afstand nemen van wat er zich in ons land afspeelt. Het verhaal gaat over ons eigen land, maar het zou veel meer bekrompen overkomen als het boek zich in Antwerpen, Gent of Brussel zou afspeelen.

Maar er is nog een link met Frankrijk. Mijn grootouders zijn vroeger naar daar uitgeweken, mijn grootvader was er aannemer/metser, mijn grootmoeder werkte in een fabriek. Mijn vader heeft daar gewoond, in Amiens heeft hij zijn *baccalauréat* afgelegd. Daarna zijn mijn grootouders teruggekeerd naar België. In De Haan hebben ze een familiepension geopend: Au bouquet de France.

● **Ging jullie gezin geregeld terug?**

Niet echt. Ik heb mijn vader wel een keer mee teruggenomen naar de streek. Hij kende er bepaalde mensen nog, en wilde hen graag bezoeken. Wij naar het eerste adres, maar de man bleek overleden te zijn. Naar een ander adres: ook dood. Ik heb hem gezegd: zouden we niet beter eerst naar het kerkhof gaan? Dat hebben we gedaan. Uiteindelijk heeft hij één oude vrouw van vroeger teruggezien.

● **Veel scènes in uw boek spelen zich af in de Parijse Brasserie de l'Espérance.**

Ik heb dat op een bierviltje zien staan, en ik heb het meegenomen. Zo gebeurt het altijd bij mij: er valt mij iets op, ik neem het mee of ik neem er een foto van, en het geeft me inspiratie. Waarom Brasserie van de Hoop? Wel, de hoop dat het met justitie ooit beter zal gaan. Nu gaat er bijna geen week voorbij of justitie komt in opspraak. (*switcht weer naar zijn boek*) In de brasserie komen bijvoorbeeld om 5 voor 12 drie procureurs binnen, nadat ze even voordien tal van mensen alle hoop hebben ontnomen. Zie je, er zit een lijn van hoop in. Ik blijf positief.

● **U hebt geen degout gekregen van ons gerecht?**

Nee. Ik geloof nog altijd in justitie. Justitie is nodig. Maar justitie is mensenwerk, dus er gebeuren fouten, zoals in andere beroepen. Al worden er bij justitie wel erg veel fouten gemaakt... Maar het is niet omdat er muizen op zolder zitten, dat je de zolder in brand moet steken. Het is niet omdat er in de rechtbanken slechteriken rondlopen, dat we het hele systeem moeten verwerpen. Ik heb dit altijd van mijn ouders gehoord: het is niet moeilijk om mensen op straat te krijgen, om het volk tot opstand aan te zetten, maar ze weer in hun huizen krijgen, dat is wat anders. Denk aan de repressie na de oorlog. Het was genoeg dat een meisje ooit verliefd was geweest op een Duitser om haar, overgoten met pek, op een kar door het dorp te rijden. Het kan ver gaan.

● **Waar houdt u zich mee bezig sinds u met pensioen bent?**

Ik schrijf praktisch elke dag. Ik maak een wandelingetje, fietsen doe ik ook graag. Als het een beetje goed weer is, ga ik zwemmen in de zee. In mijn studententijd ben ik nog redder geweest. Je ziet het hier door het hele huis, ik hou van de zee. Waarom die bootjes allemaal? Als kind wilde ik die ook al, ik stond met mijn gezicht tegen de vitrine geplakt in de Lippenslaan, maar ik kreeg ze niet. Kinderen nu krijgen meteen alles, wij moesten lang wachten of moesten die bootjes zelf maken.

● **Wat deden uw ouders?**

Mijn moeder was kleuteronderwijzeres hier in Knokke. De meisjes die zij in haar klas had zijn nu ook al vijftig of zestig jaar oud. Mijn moeder kende veel mensen in Knokke. Mijn vader was ambtenaar voor de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling (RVA).

● **We hadden het net over de miskleunen in jus-**

titie. In uw boek neemt u ook politici op de korrel, "die zich boven alles en iedereen verheven voelen en heel de dag kakelen".

Bij de vorige verkiezingen hebben ze me voor een bepaalde partij gevraagd. Ik zou de eerste plaats krijgen voor de senaat. Die man zat daar in die zetel, ik ga niet zeggen wie. Het was een zondag, twee uur in de namiddag. Ik wist zeker dat, als de kiesdrempel werd gehaald, ik mocht zetelen. Ik heb een paar dagen bedenktijd gevraagd om het te bespreken met mijn zoon. Ik had aan die man trouwens meteen gezegd dat, als ik ja zou zeggen, ik meteen zou ijveren voor de afschaffing van de senaat. Ik vind dat instituut totaal voorbijgestreefd. Dat was voor die man geen probleem. Mijn zoon zei: "Ik heb je gekend als de jongste rechter van België, als hoofdcipier van Vorst (*lacht*), en nu nog als politicus? Niet doen. Met jouw karakter ga je weer tegen windmolens vechten en weer gefrustreerd raken". Ik heb naar hem geluisterd.

Kijk, ik heb vijftien jaar lang aan de VUB als assistent fiscaal recht gegeven aan de notarissen in wording. Ze zeiden altijd dat het notarisschap niet erfelijk was, maar het waren wel altijd de zoontjes van. Het kan toch geen toeval zijn dat het altijd dezelfde namen zijn die terugkomen? Je wist op voorhand dat je het zonder vader-notaris niet kon halen. Intussen is dat veranderd, maar nu zie ik in de politiek exact hetzelfde gebeuren. Zet ze maar eens

op een rij, de zoontjes en dochters van: Freya Van den Bosche, Bruno Tobback, Tom Dehaene, Alexander De Croo, noem maar op. (*ironisch*) Er moet toch iets geweldigs te beleven zijn in de politiek, anders raad je je kinderen dit toch niet aan? Het moet toch enorm renderen.

● **Heeft u uw kinderen afgeraden om in de magistratuur te gaan?**

Mijn oudste zoon is 31, hij werkt in Italië als designer voor Diesel. Mijn dochter van 33 is sociologe en mijn jongste zoon van 26 is kok. Op 15 februari begint hij bij Sergio Herman in Oud Sluis (Nederlands driesterrenrestaurant, red.). Ik vind dat een mooie stiel. Mijn kinderen mogen doen wat ze willen, maar ik heb toch graag dat ze hard werken, een zekere naam krijgen. Dat zit in mijn karakter, denk ik. Wij zijn kinderen van na de oorlog, mijn vader was zeer streng. Ik was meestal de eerste van de klas, maar ook wel eens tweede of

derde. Mijn vader zei dan altijd: van de tweede spreekt men niet meer. Kinderen van na de oorlog, hè. Toen moest alles opnieuw beginnen. Wij waren ook de eersten die de kans kregen om voort te studeren, weliswaar met een beurs. Voor ons was dat niet evident, voor de zoontjes van 'natuurlijk wel. Van mijn klas waren er maar twee of drie die voort konden studeren na hun veertiende. De rest ging werken. Nu is het helemaal anders, maar er zitten nu ook veel jongeren tegen hun goesting tot hun achttiende op school. En dat vind ik ook niet juist. Mijn jongste zoon werkt veel liever met zijn handen dan met zijn hoofd, dat is een gave als een ander.

● **U hebt uw twee boeken opgedragen aan uw moeder...**

... en ik zal dat blijven doen. Waarom? Mijn moeder was een heel zachte, vriendelijke vrouw (*toont de foto van een mooie vrouw, red.*). Mijn in de gevangenis opzoeken, dat kon ze niet. Maar ze heeft mij één brief gestuurd. Als er één iemand is van wie je zou zeggen: die wordt gemakkelijk 90, dan was het mijn moeder. Altijd gezond geleefd, nooit ziek geweest. Ze heeft al die miserie rond mij moeten meemaken, maar ze was al gestorven toen ik mijn functie weer kon opnemen. En dat vind ik zó spijtig. Ze is gestorven op 11 oktober 1999, ik ben opnieuw in functie getreden in 2000. Ze is 79 jaar geworden. Zij staat voor mij symbool voor de goedheid, voor het eenvoudige. Ze heeft mij nooit geleerd te redeneren in functie van slecht en kwaad. Ik heb daar veel respect voor.

● **Hoe was uw vader, die uw revival wel heeft mogen meemaken?**

Hij was totaal anders. Hij was zeer streng. Ik heb tot nu toe al meer met mijn kinderen

gesproken dan mijn vader met mij in zijn hele leven. De gesprekken met hem, toch de niet-dagdagelijkse, kan ik op mijn twee handen tellen. Vroeger was dat zo: een vader moest ervoor zorgen dat er geld was voor het huishouden, en hij moest zich 'mannelijk' gedragen. Daarom werd er vroeger bijvoorbeeld zo veel gerookt. Vaders behielden een zekere afstand, aan tafel moest gezwegen worden. Niet alles is nu beter, maar ik heb het toch liever zoals nu. Ik kan zeggen dat mijn kinderen vrienden zijn.

● **Om nog eens terug te komen op de zee: wat is het dat u daar zo in aantrekt?**

I'm not a frog, I'm a crab, zoals ze in Ierland zeggen (*lacht*). Ook als ik met vakantie ga, al doe ik dat niet veel, moet ik zout water dicht bij mij hebben. Het liefst heb ik de Noordzee, want dat is mijn jeugd. Nu is er natuurlijk veel veranderd. Vroeger bij laag water lag het strand vol met zeesterren. Honderden. Nu zie je er geen enkele meer. En als wij in de jaren 50 met ons netje gingen vissen, dan hadden we binnen de kortste keren een potje garnalen. Toen mijn jongste zoon 10, 11 jaar was, kon hij zich een hele namiddag bezighouden met zo'n netje, maar een garnaal heeft hij nooit gevangen, hoogstens een beetje zee-wier. Nu zie je wel weer hier en daar garnaaltjes. En neem nu de meeuwen. Sommige mensen hier spreken van de 'vuile meeuwen', de burgemeester noemt ze de ratten van de lucht. Maar ik noem meeuwen de wolkenridders. Ze horen bij de zee. Probleem is dat hun biotoop weg is door overbebouwing en het tekort aan krabbetjes en garnalen. Dus vliegen ze de stad in om aan eten te geraken.

● **Het door elkaar schudden van het establishment was al in een vorig leven uw geliefde bezigheid. Raakt u die drang ooit kwijt?**

Luister, wat is de bedoeling van een opvoeding en van veel lezen - want ik heb altijd veel gelezen? Als je een zekere bagage hebt, mag je toch je verstand niet op nul te zetten en maar mee te lopen met de rest? Elke keer als mij iets tegen de borst stuit, verzet ik mij. Ik zal dat blijven doen. De dag dat ik dat niet meer doe, ben ik ziek. Dat rebelse, dat zit erin gebakken.

Een van de mooiste boeken die ik als jongen heb gelezen was *Winnetou, het opperhoofd der Apachen*, van Karl May. Waarom? Het gaat over kameraadschap, en over de overwinning van de goede indianen, niet van de valse, niet van de bedriegers. De films van vroeger hadden ook altijd een happy end. En in mijn boek, hoewel het over slechteriken gaat, kan ik het niet nalaten om af en toe te zeggen wat volgens mij goed is. Het is geen toeval dat de kleinste in de hiërarchie, parkeerwachter Beaugarde, in mijn boek naar voren komt als de mooiste mens. En de procureur-generaal, de zogenaamd hoogste, komt er zeer slecht uit. Ik schrijf: "Wees gerust. Een procureur-generaal, type Farouche, bestaat in België niet. Mochten sommige mensen er toch één in menen te herkennen, dan is dat puur tragisch toeval. Mocht een of andere procureur-generaal in België, verdorie nog aan toe, er zichzelf in herkennen, wel dan staan we voor een ware catastrofe." Er zijn zo veel magistraten die naast hun schoenen lopen. Die zal ik blijven aanklagen.

● **Veel mensen zullen blij zijn met uw boek.**

Ik hoop het. Een boek is een brief die je schrijft naar een breder publiek. In zo'n brief geef je je bloot. Pas op, ik ben ook niet perfect, niemand is perfect. Maar het goede domineert in mij, daar ben ik van overtuigd. Ik heb dat met de moedermelk meegekregen.

● **Hoe gaat uw volgende boek eruit zien?**

Ik heb nog veel anekdotes liggen uit mijn jeugd aan de zee. Dat zou de mensen die hier wonen wel eens kunnen interesseren. En misschien ook de mensen die met vakantie komen aan zee.

Als ik door de straten loop, dan zie ik nog altijd een beetje het Knokke van vroeger. Het wordt moeilijk, want zelfs de gebouwen van de jaren 60 en 70 moeten er nu aan geloven. Hier is minder crisis: iedereen die iets wil laten zien, moet in Knokke zijn. In het weekend kom ik nooit buiten. Iedereen wil hier opvallen, anders zijn dan een ander. En toch doet iedereen hetzelfde: allemaal Burberry, allemaal cowboyhoeden, allemaal naar de Lippenslaan. Dan ben ik weg, hoor.

📖 *Straat van de Slechteriken*, Jan Beirens. NoMonkeyBooks, 16,95 euro.

"In de politiek zie ik te veel zoontjes"

